

Hoe een Tielenaar stierf voor de paus

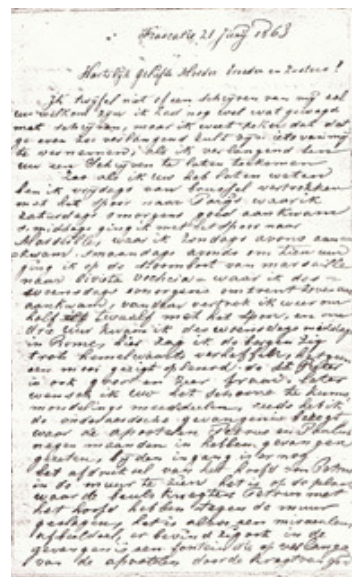
Lambertus van Haaf

De zouaaf over wie het in dit artikel gaat, heette Lambertus van Haaf. Hij werd op 7 juli 1840 te Tiel geboren als zoon van kleermaker Hendrikus van Haaf en Catharina van Kleef.

De eerste brief dateert van 21 april 1863. Lambertus woont dan inmiddels op kamers in Arnhem, dat als vertrekpunt dient voor zijn beroep als handelsreiziger in laken en linten. Twee provincies moet hij bereizen, Overijssel en Gelderland, zodat hij hoopt nog wel eens in Tiel te kunnen logeren. Nog geen maand later schrijft hij een totaal andere tijding naar huis, waarin we hem leren kennen als overtuigd rooms-katholiek. We lezen: 'de 3 juny vertrek ik naar Rome, om daar te kunnen werken voor den bloei der alleen zaligmakende kerk. Het is voor de kerk van Jezus Christus, dat ik mijn leven en bloed wil ten offer brengen'. Voorts verzoekt hij zijn broer Hein om zijn koffers met de boot van Jan van Wijk naar Arnhem te brengen. Als afscheid belooft hij twee dagen naar Tiel te komen. Het zou de laatste keer worden dat Lambertus van Haaf zijn vaderstad zou zien!

Een verre reis

Dan gaat de enorme reis beginnen. De route loopt via Antwerpen naar Brussel en vandaar per trein naar Parijs en Marseille. De stoomboot brengt de zouaven het laatste stuk naar Rome. (Over land was niet mogelijk omdat de stad met omgeving immers door vrijheidsstrijders was ingesloten). Uiteraard is zo'n tocht voor een Tielenaar in die dagen een zeer indrukwekkende gebeurtenis. De brieven van 4 en 21 juni 1863 staan dan ook vol met reisimpressies. Wat valt hem nu het meest op? In Antwerpen en Brussel zijn het de kerken en de stations. Aanmerkingen heeft hij op de kerkdienst voor een overledene die hij in Brussel bijwoont: 'dog wat mij vreemd voorkwam was, dat de menschen over het algemeen zoo oneerbiedig zijn in de kerk. Soms tijds wandelen ze erdoor of het geen huis des gebeds meer is.' Aan het eind van de eerste reisbrief schrijft Lambertus hoe gemakkelijk men vanuit Brussel als zouaaf naar Rome kan vertrekken: 'de heer die jonge lieden voor Rome aanneemt is den Heer Godtseels; rue du Pont (pres rue Allard) de eerste vrijdag van elken maand vertrekt er een transport naar Rome, niemand behoeft er zig aan te melden of hij moet voorzien zijn van een bewijs dat hij buiten neerlands dienst is, als ook en dit is het voornaamste: een bewijs tot aanbeveling van biechtvader of andere geestelijke'. De volgende brief, gedateerd 21 juni 1863, komt uit Frascati, de plaats waar Van Haaf ingekwartierd was. Uitgebreid schrijft hij over zijn bezoek aan Rome, waar hij de St. Pieter en de gevangenis waarin de apostelen Petrus en Paulus geïnterneerd waren geweest, bezoekt. Zeer interessant zijn de passages die verhalen over het dagelijks leven der zouaven: 'het bevalt mij hier heel goed. het is wel ietwat heter als in holland dog wij behoeven niet veel te werken, en het eeten is heel goed en de wijn kost maar 30 cts de flesch. Ik heb de eerste drie maanden in de vijf dagen 15 Baiocci en 1 Baiocci is 2 ½ cent. en dan krijg ik er 25, dat is 62 ½ cent. Het is hier een zeer Plaizierig leven zoodat ik wel aan anderen durf

aanraden in Pauselijke dienst te treden, wij allen vanaf generaal tot zouaaf zijn alle even menschlievend'. Het eten bestond uit veel kool en aardappelen, aangevuld met druiven, perziken, vijgen, citroenen en abrikozen, vruchten die hij in Tiel wel nooit gegeten zal hebben. Zijn bataljon bestond uit Fransen, Engelsen, Duitsers, Belgen, Hollanders en verder 'uit de west eene zwarte en een uit america'; een waar vreemdelingenlegioen dus! De laatste brief van Lambertus aan zijn moeder dateert uit augustus 1863. Hij vertelt dat hij zich nog steeds in een goede gezondheid mag verheugen en dat hij het erg naar zijn zin heeft. De opleiding duurt vier weken en daarna wordt hij ingedeeld in een bataljon. Met trots meldt hij dat hij zijn uniform heeft en dat graag over een half jaar in Tiel wil laten zien: 'het is van laken en de kleur van Bever of Bakkers baai gegarneerd en geboord met rood koord'. Deze laatste brief besluit hij met de groeten aan allen thuis, het verzoek om voor hem te blijven bidden en een compliment aan de Tielse pastoor Lohmeier.

Brieven van thuis en het einde

Uit de twee bewaard gebleven brieven van zijn moeder, die al sinds 1848 weduwe was en in Tiel woonde, samen met nog een zoon en enkele dochters, blijkt dat zij de berichten van Lambertus heeft ontvangen. Zij schrijft hem op 1 en 8 november 1863 terug, waarbij ze vertelt wie er in de familie is overleden en hoe er in Utrecht een aanslag is gepleegd op de aartsbisschop. Ze steekt hem echter vooral een hart onder de riem. Uit de inhoud spreekt haar religieuze gedrevenheid, die het zo vanzelfsprekend maakt dat haar zoon zich voor de kerk inzette: 'ik beveel Ued. in de bescherming des Allerhoogste en van Maria onze moeder die ik hoop dat u steeds zullen beschermen en bijstaan op alle uwe wegen op dat gij vooreen goede zaak strijdende eens de kroon der gerechtigheid mogt erlangen'.

Het loopt evenwel anders af. In september 1863 is Lambertus ziek geworden. Vijf maanden duurt zijn lijdensweg, totdat de longtering hem op 29 januari 1864 doet ontslapen. Uit de laatste correspondentiestukken, namens de weduwe Van Haaf geschreven door C. Hermans uit de Waterstraat te Tiel, blijkt dat zij 'troosteloos' is. Ruim acht maanden later overlijdt zij, ongetwijfeld van verdriet over haar zoon, Lambertus, een Tielse zouaaf die zijn leven gaf voor de paus.

Bron: De originele briefwisseling tussen Lambertus van Haaf en zijn moeder, (particulier bezit.)